1940 ий
3
АПРЕЛЬ
№ 31 (644)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллласе пролетарий-шамыч, ушныза!

РВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

Первый Созыв СССР Верховный Советын Кудымшо Сессийже

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ВНЕШНИЙ ПОЛИТИКЫЖЕ НЕРГЕН

Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель да Иностранный паша Калык Комиссар В. М. МОЛОТОВ йолташын 1940 ий 29 мартыште ССР Союз Верховный Советын заседанийыштыже ыштыме докладше

Депутат йолташ-шамыч!

Верховный Советын пытартыш Сессийже деч вара вич тылзе эртен. Тиде кугу огыл периодышто международный отношений-шамычым развиватлымаште первостепенный значенийым иметлыше событий-шамыч лийыныт. Тидлан кӧра Верховный Советын тиде Сессийыштыже мемнан внешний политикына дек относитлалтше вопрос-шамычым ончен налаш кӱлеш.

Международный илышыште пытартыш событий-шамычым, эн ончычак, кодшо ий шыжым Центральный Европышто тӱҥалше войнашотышто ончаш кӱлеш. Англо-французский блок ден Германия коклаште лийын шогышо войнаште кугу кредалмаш кызыт марте лийын огыл, да паша, тӱҥ шотышто, теҥызыште, тугак южышто посна столкновений дене ограничиватлалтын. Туге гынат, пале: Германийын мир дек кодшо ий шыжымак тыршымашыжым Англия ден Францийын правительствышт отклонитленыт, садлан верч, войнам шарымашлан ямдылалтмаш кок могыр гычат эше утларак виянгын.

Пытартыш периодышто 80 миллион марте немец-шамычым ушышо, южо пошкудо государство-шамычым шке господствыжо йымак шогалтыше, да военный шотышто кугун виянгше Германия, пале, Европысо главный империалистический держава-шамычын — Англия ден Францийын лӱдыкшӧ конкурентышт лийын. Садлан вуно, Польша ончылан шке обязательствыштым шуктымо амал дене, Германийлан войнам увертареныт. Нине державысе правительство-шамычын чын цельышт ужашлан шелалтше Польшым але Чехословакийым аралымаш интерес-шамыч деч кузе мӱндырнӧ шога ынде посвак раш коеш. Тиде тужечат койын шога: Англия ден Францийын правительствышт тиде войнаште Германийым разгромитлаш да ужашлан шеледаш шке цельыштлан провозгласитленыт, хотя калык масса-шамыч ончылан нине цель-шамыч „демократический“ эл-шамычым да тыгыде калык-шамычын „праваштым“ аралымаш лозунг-шамыч дене леведалт шогат.

Германия ваштареш тиде империалистический политикым шуктымаште Советский Союз Англия ден Францийын пособникышт лияш келшен огыл, садлан Советский Союз шотышто нунын позицийыштын враждебностьшо эше утларак виянгын, социалистический государство ваштареш империалист - шамычын враждебный политикыштын классовый вожышт кузе чот келге улмыштым раш ончыктен. Финляндийыште тӱҥалше войнам англо-французский империалист-шамыч СССР вашатареш войналан отправной пунктым ышташ, тиде цельыште Финляндийым велэ огыл, но скандинавский эл-шамычымат — Швеция ден Норвегийым кучылташ ямде ыльыч.

Европышто шарлен шогышо война дек Советский Союзын отношенийже пале. СССР-ын мирым йӧратымашан внешний политикыже тыштат тичмашынак раш демонстрироватлалтын. Советский Союз нейтралитет позицийыште шогымыжым вигак заявитлен да эртыше пӱтынь периодышто тиде политикым чакныде шуктен шоген.

Советский Союз ден Германия коклаште отношенийлаште сай велыш тура поворот шке выраженийжым вападатлаш огыл нерген эртыше ий августышто подписатлыме договорышто муын. Нине у, сай советско-германский отношений-шамычым ожнысо Польшышто лийше событий-шамыч дене опытеш проверятлыме да нуно шке пеҥгыдылыкыштым ситышын ончыктеныт. Эше тунамак, эртыше ий шыжым, палемдыме экономический отношений-шамычым развиватлымаш шкенжын конкретный выраженийжым эше августовский (1939 ий), а вараже февральский (1940 ий) торговый соглашенийлаште муын. Германия ден СССР коклаште товарооборот кок могырланат озанлык пайдам налмаш основеш кугемаш тӱҥалын, да тудым умбакыже развиватлымашлан оснований - шамыч улыт.

Англия да Франция дене мемнан отношенийна-шамыч икмыняр вес тӱрлынрак сложитлалтыныт. Германия вашатареш тӱнямбалнысе гегемоний верч англо-французский империалист-шамычын кучедалмашыштышт нунын орудийышт лияш Советский Союз желатлен огыл, садлан мыланна мемнан эл шотышто нунын политикыштын келге враждебностьышкыжо кажне ошкылыштак тӱкнаш пернен. Финляндский вопросышто паша эн келгын пурен, тышакын мый вара шогалам. Но СССР шотышто французский ден английский политикын враждебностьшым ончыктышо моло факт-шамычат пытартыш тылзылаште шагал огыл ыльыч.

Тидым ончыкташат сита: кок тылзе ожно французский власть-шамыч Парижыште мемнан торгпредство ӱмбак полицейский налетым ыштеныт, тидын деч сайжым нуно муын огытыл. Торгпредствыште ыштыме обыск, чыла шылтык ӱмбачат, нимогай результатым пуэн огыл. Тудо тиде безобразный пашан инициаторыштым гына оскандалитлен да ончыктен: мемнан эл шотышто тиде враждебный актлан нимогай реальный повод уке ыле. Францийыште мемнан полномочный представитель Суриц йолташым отзыватлымаш д не кылдалт шогышо паша обстоятельство - шамыч гыч ме ужына: французский правительство Советский Союз шотышто шкенжын недружелюбностьшым ончыктышашлан искусственный повод-шамычым кычалеш. Кок эл коклаштыжат отношенийлаште Советский Союзын Франция деч утларак огыл заинтересованный улмыжо раш лийже манын, ме Суриц йолташым Францийыште полпред пост гыч отозватлышна.

Але СССР дек враждебный улшо акт-шамычын тыгай примерым налза: Америка ден Китайыште мемнан налме сату дене Владивостокыш толшо мемнан кок пароходнам Дальний Востокышто английский военный судно-шамычын захватитлымышт. Тышке Английыште промышленный оборудованийлан мемнан тошто заказнам шуктымаш деч отказыватлымашым, Францийыште торгпредствын окса суммыжо-шамыч ӱмбак арестым пыштымашым да шуко моло фактымат ешараш гын, Советский Союз шотышто английский ден французский власть-шамычын действийыштын враждебностьшо эше утларак каяш тӱҥалеш.

Мемнан внешний торговля шотышто нине враждебный акт-шамычым тудын дене оправдатлаш тӧчымаш ыле, что Германия дене шкенан торгаймашна дене ме тудлан Англия ден Франция вашатареш войнаште полшена. Убедитлалташ йӧсӧ огыл: нине аргумент-шамыч шелше кок ырымат огыт шого. Тидлан СССР-ым кеч Румыния дене таҥгастараш кӱлеш. Пале: Румынийын пӱтынь внешний товарооборотын пелыжым Германия дене торгаймаш составлятла, тидын годым Германийыш экспортышто, примерлан, нефтепродукт-шамыч ден пырче гае тӱҥ сату-шамыч дене Румынийын национальный продукцийжын долыжо Германийыш мемнан экспортышто СССР национальный продукцийын доляжым кугунак эрта. Туге гынат, Румыния шотышто Англия ден Франция враждебный актым огыт ыште да Румыния деч Германия дене торгаймым чарнаш требоватлаш лиймылан огыт шотло. Советский Союз дек йӧршеш вес отношений. Тыгеже, Советский Союз шотышто Англия ден Франция могыр гыч враждебный акт-шамыч СССР-ын Германия дене торгаймыже дене огыл, а тудын дене умылтаралтыт: мемнан элым Германия вашатареш войнаште кучылтмо шотышто англо-французский правящий круг - шамычын расчетышт кӱрылтын, садлан верч, нуно Советский Союз шотышто ӱчым шуктымаш политикым шуктен шогат.

Ешараш кӱлеш: Советский Союз кызыт мартеат нине эл шамыч шотышто нимогай недружелюбный действийым ыштен огыл, Англия ден Франция могырым чыла нине враждебный действий-шамыч тидын ӱмбачат ышталтыныт. „Индия ӱмбак“, „востокыш“ Йошкар Армийын ала могай походшо-шамычын Советский Союзлан приписыватлыме фантастический план-шамыч да молат—тугай раш палыме дикость, что тыгай нелепый брехнялан ушым йӧршеш йомдарыше еҥ-шамыч гына ӱшанен кертыт (Воштылмаш). Паша, конечно, тыште огыл. Паша очыни, тыште: Советский Союзын шуктен шогымо нейтралитет политика англо-французский правящий круг-шамычлан келшен огыл. Адакшым, нунын нервыштат, очыни, йӧршешыжак порядкыште огыл. (Воштылмаш). Нуно мыланна вес политикым—Германия дене келшыдымаш да войнам ыштен шогымаш политикым, нунылан СССР-ым империалистический цельыште кучылташ йӧным пушо политикым навязыватлынешт. Нине господа-шамычлан умылаш жап: Советский Союз весын политикыжын орудийже лийын огыл да нигунамат ок лий, вес эллласе господа-шамычлан тидын келшымыжым але келшыдымыжым ончыде СССР шкенжын политикыжым эреак шуктен шоген да шуктен шогаш тӱҥалеш. (**Виян, кужу жап сово кырымаш**).

Финляндский вопрос дек куснем.

Пытартыш кум тылзе утла жап годым Финляндийыште шарлыше войнан смыслже мошто? Те паледа, нине событий-шамычын смыслышт Советский Союзын северо-западный границыже-шамычын безопасностьыштым обеспечитлымаште да, эн ончычак, Ленинградын безопасностьшым обеспечитлымаште лийын шоген.

Эртыше ий октябрь ден ноябрь тылзе-шамыч мучко советский правительство финляндский правительство дене тугай предложений-шамыч нерген переговорым ыштен шоген, кудым шуктымашым ме кызытсе, эре утларак накалитлалт толшо международный обстановкышто, элын безопасностьшым да, утларакшым, Ленинградын безопасностьшым обеспечитлышашлан пеш кӱлешанлан да шуяш лийдымылан шотлен улына. Финляндский представитель-шамычын недружелюбный позицийыш шогалмыштлан кӧра нине переговор-шамыч гыч нимат ыш лек. Вопросым решатлымаш войнан пасулашкыже куснен. Ӱшаненак каласаш лиеш: Финляндия шотышто внешний влияний ок лий ыле гын, Советский Союзлан враждебный политика дек Финляндия шотышто южо кумышо государство-шамыч могыр гыч подстрекательство шагалрак лиещ ыле гын, Советский Союз ден Финляндия эртыше ий шыжымак шке коклаштышт мирно договоритлалтыт да паша война деч посна шукталтеш ыле. Но советский правительство шкенжын пожеланийжым минимум марте шуктен гынат, тидын ӱмбачат, пашам дипломатический корно дене шукташ ыш лий.

Кызыт, кунам Финляндийыште военный действий-шамыч пытеныт да СССР ден Финляндский республика коклаште мирный договорым подписатлыме, Финляндийыште войнан значенийже нерген неоспоримый факт-шамыч основанием судитлаш кӱлеш да лиеш. А нине факт-шамыч шкешт верч шкак ойлат. Нине факт-шамыч тудын нерген ойлат

Умбакыже 2-шо страницыште.

61

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ВНЕШНИИ ПОЛИТИКЫЖЕ НЕРГЕН

Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель да Иностранный паша Калык Комиссар В. М. МОЛОТОВ йолташын 1940 ий 29 мартыште ССР Союз Верховный Советын заседанийыштыже ыштыме докладше

(УМБАКЫЖЕ)

Ленинград лишне, пӱтынь Карельский перешейкыште, 50—60 километрлан келгыш пурен, финляндский власть-шамыч артиллерийым да пулемет-шамычан пеш шуко да куатле кӱртньӧ-бетонный ден гранитно-земляной военный укреплений-шамычым ыштеныт. Нине укреплений-шамыч шуко шӱдӧ дене шотлалтыт. Ятыр военный куатыш шушо мланде йымалсе корно дене ушымо, лӱмын противотанковый вынемла да гранит гыч ыштылтше надолба-шамыч дене авырыме да пеш шуко минный пасум ыштымаш дене поддерживатлен шогымо нине военный укреплений-шамыч, утларакшым кӱртньӧ-бетонный сооружений-шамыч, иктыш ушымаште соответствующий иностранный специалист-шамычын вуйлатымышт почеш „Мажино линий" да „Зигфрид линий" тип дене ышталтше „Маннергейм линийым" составлятленыт. Ончыкташ кӱлеш: нине укреплений-шамыч мемнан кече-шамыч мартеак неприступныйлан, вес семынже тугай укреплений-шамычлан шотлалтыныт, кудым але марте нимогай армият сеген огыл ыле. Тугак ончыкташ кӱлеш: нине районлаште кажне ялым финский военный власть-шамыч оружий дене, радиоантенна-шамыч дене, горючийлан колонка-шамыч дене, да моло денат снабжатлыме укрепленный пунктыш савыраш ончылгоч тыршеныт. Южный ден Восточный Финляндийыште шуко верлаште, нимогай озанлык значенийым иметлыдыме стратегический кӱртньӧ корно ден шоссейный корно-шамыч мемнан граница дек лишкак ыштыме ыльыч.

Кӱчыкын ойлымаште, Финляндийыште военный действий - шамыч ончыктеныт: Финляндия да, эн ончычак, Карельский перешеек, уже 1939 ийланак, Советский Союз ӱмбак нападатлышашлан, Ленинград ӱмбак нападатлышашлан кумылан держава-шамычлан ямде военный плацдармыш савырыме ыле.

Неоспоримый факт-шамыч ончыктеныт: финляндский политикын враждебностьшо, кудын дене ме эртыше ий шыжым тӱкнышна, случайный огыл ыле. Советский Союзлан враждебный вий-шамыч мемнан эл ваштареш да, эн ончычак, Ленинград ваштареш, Финляндийыште тугай военный плацдармым ямдыленыт, кудо СССР-лан неблагоприятный, определенный внешний обстоятельство-шамыч годым Финляндийыште империалист-шамычын да нунын союзникыштын антисоветский вий-шамычын планыштышт шке рольжым модшаш ыле.

Йошкар Армий „Маннергейм линийым" сеген да тидын дене шкенжым тичмашынак современный военный укреплений-шамычын кугу куатле полосашт гоч эн нелэ условийлаште корным почын кайше первый армий лийын чап дене леведын велэ огыл, — Ленинград ӱмбак нападатлышашлан ямдылыме финляндский военный плацдармым Йошкар Армий Йошкар Флот дене пырля шалатен велэ огыл, но пытартыш ийлаште южо кумылан эл-шамычын ӱшанымаш дене ямдылен шогымо ик-могай антисоветский планыштымат пытарен. (Кужу жап сово кырымаш).

СССР ваштареш военный плацдармым ямдылен шогышо Финляндийысе правящий ден военный круглаште мемнан эл дек враждебностьын мыняр келгыш пурымыжо ранитлалтше да пленыш логалше красноармеец - шамыч шотышто белофинн-шамыч могырым поснак кугу варварство ден зверство шуко факт - шамыч гычат коеш. Тыге, Ладожский ер деч северыштырак ик районышто финн-шамыч мемнан санитарный землянка-шамычым авыреныт, тушто 120 нелын сусыргышо ыле, нуным белофинн-шамыч чылаштымат пытареныт, иктыштым йӱлалтыме, весыштым шалатыме вуяным муымо, молышт шӱшкыл але лӱен пуштмо ыльыч. Колышашын сусыргымаш улмо ӱмбачат, тыште, моло верлаште семынак, пытыше-шамыч кокла гыч шукыштын вуйыш лӱймаш да приклад дене кырен пуштмаш пале уло, а ик ужаш лӱен пуштмо-шамычын чурийыштыт финка дене шуралтымаш олмо уло. Южо капым вуй руалманым муымо ыле да вуйыштым нигуштат муымо огыл. Белофинн-шамыч кидыш логалше ӱдрамаш-санитарка-шамыч шотышто специальный изделательство ден невероятный зверство-шамыч кучылталтыныт. Южо годым пуштмо-шамычын капыштым пушенге воктен унчыливуйын шогалтылыныт. Тиде чыла варварство да пеш шуко зверство - шке калыкыштыже мемнан эл дек ненавистьым шараш тыршыше финляндский белогвардейщинын политикыжын саскаже.

„Западный цивилизацийын" финский защитникше-шамычын тӱсышт тыгае.

Ужаш йӧсӧ огыл: Финляндийыште война финский войска-шамыч дене просто ваш тӱкнымаш огыл. Уке, тыште паша сложныйрак ыле. Тыште мемнан войска-шамычын просто финский войска-шамыч дене огыл, а финляндский буржуазийлан чыла вид оружий денат да, утларакшым, артиллерий да самолет-шамыч дене, тугак „доброволец-шамыч" шотеш шке еҥышт дене, шкеныштын шӧртньышт да чыла тӱрлӧ снабженийышт дене, Советский Союз ваштареш войнам чыла тӱрлынат шарыме верч пӱтынь тӱняште шкеныштын орышо агитацийышт дене полшен шогышо ятыр эллаесе, тиде шотышто английский, французский да моло империалист-шамычын иктыш ушымо вийышт дене столкновений лийын. Тышке ешараш кӱлеш: Советский Союзын чыла тушманже-шамычын виян урмыжмашт II Интернационал гыч чыла нине проституированный „социалист-шамычын" (Залыште весела тарванымаш), чыла нине эттли ден блюм-шамычын, ситрин ден жуо-шамычын, транмелей ден хеглунд-шамычын— войнан поджигательже-шамычлан шкеныштын пӱтынекак ужалыше, капиталын лакейже-шамычын чаргыжме йӱкышт эреак ойыртемалт шоктен.

Английский премьер Чемберлен, 19 мартыште община-шамыч палатыште выступатлышыжла, Финляндийыште война пытымашлан мешаяш лийдымылан осал сожалениижым каласен, тидын дене шкенжын „мирым йӧратыме" империалистический чонжым пӱтынь тӱня ончылан савырен ончыктен велэ огыл (воштылмаш), но Финляндийыште Советский Союз ваштареш войнам ылыжташ английский империалист-шамычын кузе да мо дене именно полшаш тыршымышт нерген ала мо отчет гаймат пуэн. Чемберлен Финляндийыш колташ сӧрымӧ да колтымо военный материал-шамыч списком каласен пуэн: 152 самолетым колташ сӧрымӧ ыле, колтымо—101 самолетым; 223 орудийым сӧрымӧ ыле, колтымо—114; 297 тӱжем снарядым сӧрымӧ ыле, колтымо—185 тӱжемым; Винкерс пушкым 100 сӧрымӧ ыле, колтымо —100; 20.700 авиационный бомбым сӧрымӧ ыле, колтымо—15.700; 20.000 противотанковый миным сӧрымӧ ыле, колтымо—10.000 да молат. Шекланыдеак, Чемберлен тидын нергенат каласен: „Экспедиционный часть-шамычым колташлан максимальный писылык дене ямдылыме да 100 тӱжем еҥан экспедиционный армий каяшлан мартын тӱҥалтышыштыже—нунылан Финляндийыш толаш Маннергеймын назначитлыме срок деч кок тылзе ончычак ямде ыле... Нине войска-шамыч последний лийшаш огытыл ыле".

Теве „мирым йӧратыше" английский империалист шкенжынак собственный признаватлымыже почеш чынже дене кузе коеш.

Францийым манаш гын, то, французский печатьын увертарымыже почеш, тужечын Финляндийыш 179 самолетым, 472 орудийым, 795 000 снарядым, 5.100 пулеметым, 200.000 ручной гранатым да молымат колтымо ыле. 11 мартыште тунамсе французский премьер Даладье депутат-шамыч палатыште каласен: „Франция Финляндийлан военный материал-шамычым пуэн шогаш келшыше эл-шамычым вуйлатыше лийын выступатлен да, тиде шотышто Франция, Гельсинкин йодмыжо почеш, кызыт гына Финляндийлан ультрасовременный бомбардировщик-шамычым колтен". Даладье каласен: „26 февраль гыч французский войска-шамыч экспедиционный корпусым снаряжатлыме ямдылыме. Ятыр судно-шамыч Ламанш ден Атлантический побережийысе кок кугу портла гыч каяш ямде улыт". Даладье тугак, союзник-шамыч „чыла сӧрымым вийышт дене Финляндийлан полшаш мият" манын каласен.

Даладьен Советский Союзлан нине враждебный улшо заявленийже-шамыч шке верчышт шкеак ойлат. Туге гынат, нине враждебный заявленийже-шамычеш шогалаш кӱлешыже уке, вет нине заявленийлаште, очыни, уже мыслын тичмашынак трезвын каймашыже уке. (Залыште веселан тарванылмаш).

Эше финляндский войнаште Швецийын участвоватлымыже нерген каласаш кӱлеш. Чыла шведский газета-шамыч гоч эртыше увертарымаш почеш, Советский Союз ваштареш война жапыште Швеция Финляндийын распоряженийышкыже „известный количество самолет-шамычым пуэн, нуно тунамсе чыла шведский военно-воздушный вийын, примерно, вич ужаш гыч ик ужашыжым составлятлат". „Шведский военный министрын каласымыже почеш, финн-шамыч Швеция гыч 84 000 винтовкым, 575 пулеметым 300 утла артиллерийский орудийым, 300 тӱжем гранатым, 50 миллион патроным налыныт. Пӱтынь тиде материал, министрын заявленийже почеш, эн у образецан лийын.

Финляндийыште войнам ылыжтымашке тугак Италият шенгелан кодын огыл. Тудо, примерлан, Финляндийыш 50 военный самолетым колтен.

Финляндийлан военный полыш тугак „мирым йӧратымашлан" тунаре преданный улшо Америкысе Соединенный Штат-шамыч дечат толын. (Чыланат воштылыт).

Война жапыште гына вес элла гыч Финляндийыш колтымо тӱрлӧ вооружений тичмаш огыл сведений-шамыч почеш тынарыш шуын: самолет—350 деч шагал огыл, 1.500 марте артиллерийский орудий, 6.000 утла пулемет, 100 тӱжем марте винтовка, 650.000 ручной гранат, 2.500.000 снаряд, 160.000.000 патрон да эше шуко молат.

Финляндийыште паша просто финский войска-шамыч дене мемнан столкновений нерген огыл, а Советский Союзлан утларак враждебный улшо империалистический эл-шамычын пырля ушымо вийышт дене столкновений нерген каен,— тидым подтверждатлыше моло факт-шамычым ончыкташ кӱлешыже уке. Тушман-шамычын нине ушымо вийыштым кӱрлын, Йошкар Армий ден Йошкар Флот шке историйышкышт у чапле страницым возеныт да мемнан калыкыште отвага, самоотверженность ден героизм источникын пытыдыме улмыжым ончыктеныт.

Финляндийысе война мемнан дечат, тугак финн-шамыч дечат кугу жертвым требоватлен. Мемнан Генеральный Штабын шотлымыжо почеш мемнан могырышто колышо да сусырген колышо— 48.745 еҥ, вес семынже 49 тӱжем еҥ деч изиш шагалрак, сусыргышо—158.863 еҥ. Финский могырым шке жертвышт шагалемден ончыкташ тӧчат, но финн-шамычын жертвышт мемнан деч ятыр шукырак. Мемнан Генеральный Штабын минимальный шотлымыжо почеш финн-шамычын колышо, сусырген колышо-шамычым шотлыде, 60.000 деч шагал огыл еҥгыш шуэш, а сусыргышо 250.000 еҥ утла. Тыге, финский армийын численностьшо 600.000 деч шагал гыч улмаш гыч исходитлен, финский армий колышыге да сусыргышыге шке составшын пелыже утлажым йомдарен манын, признатлаш кӱлеш.

Факт-шамыч тыгай улыт.

Кодеш вопрос, молан, туге гынат, Англия ден Францийын, тугак южо моло эл-шамычын правящий кругышт тиде войнаште финский могырышто, Советский Союз ваштареш тунаре активно участвоватленыт. Пале, Англия ден Францийын правительствышт кеч Финляндия шотышто нимогай обязательство денат кылдалтын огытыл гынат, нуно Финляндийыште войнам чарнымашлан да мирым восстановитлымашлан мешайышаш верч отчаянно тыршеныт. Тугак пале, шке жапыштыже даже Франция ден Чехо-Словакия коклаште вашполышмаш пакт улмо годымат, Франция Чехо-Словакийлан полшен огыл. А Финляндия ден Советский Союз коклаште войнам пытарымашлан да мирым восстановитлашлан мешаяш гына лийже манын Финляндийлан кузе Франция тугак Англият шке военный полышыштым вигак навязатленыт. Газетный жульничествыште да надувательствыште специализироватлалтше тӱрлӧ писатель-шамыч кокла гыч—перон тар-

Умбакыже 3-шо страницыште.

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ВНЕШНИИ ПОЛИТИКЫЖЕ НЕРГЕН

Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель да Иностранный паша Калык Комиссар В. М. МОЛОТОВ йолташын 1940 ий 29 мартыште ССР Союз Верховный Советын заседанийыштыже ыштыме докладше

(Умбакыже)

лалтше разбойникше-шамыч англо-французский круг-шамычын тыгай поведенийыштым „изи калык-шамыч“ верч поснак заботитлымаш дене умылтараш тӧчат. Но Англия ден Францийын тиде политикыштым изи государствын интересше верч поснак заботитлымаш дене умылтараш просто воштылмаш. Тудым пуйто шке членжым аралаш требоватлыше Лига наций ончылно обязательство-шамыч дене умылтараш—тугак йӧршын остроумно огыл.

Чынже дене гын, Лига нацийын членжылан шогышо независимый Албанийым Италийын руалтен налмыжлан да пытарымыжлан эше ик талукат эртен огыл. Мо вара? Англия ден Франция Албанийым защищатлаш выступитленыт мо, Албанийын миллион утла еҥан населенийжым шотыш налде да Албанийын Лига наций член улмашкыже вниманийым обратитлыде, тудым шканже ӧкымеш подчинитлыше Италийын захватнический действийже-шамыч ваштареш нуно кеч изи йӱкым нӧлталыныт мо? Уке, ни английский, ни французский правительстват, ни Америкысе Соединенный Штат-шамычат, ни нине англо-французский империалист-шамычынак хозяйничатлымыштлан лийын кеч могай авторитетшымат йомдарыше Лига нацият тиде случайыште даже парняшть'мат тарватен огытыл. Изи калык-шамычын нине „защитникышт“, Лига наций член-шамычын правашт верч нине „поборник-шамыч“ Албанийым эше кодшо ий апрельыштак Италийын руалтен налмыже нерген вопросым Лига нацийыш обсуждатлаш шындаш пӱтынь 12 тылзе мучко так и тоштын огытыл. Тулечат утларак, тиде руалтен налмашым нуно фактически санционироватленыт. Тыгеже, Советский Союз ваштареш Финляндийым английский ден французский правящий круг-шамыч могырым поддерживатлымаш изи калык-шамычым аралымаш дене огыл да Лига наций член-шамычын праваштым аралымаш дене огыл умылтаралтеш. Тиде поддерживатлымаш тидын дене умылтаралтеш: Финляндийыште СССР ӱмбак нападатлышаш случайлан нунын ямде военный плацдармышт ыле, а Албания нунын планыштышт тыгай верым налын шоген огыл. Чынже дене гын, изи калык-шамычын правашт ден интересышт империалист-шамычын кидыштышт разменный монета гына лийын шогат.

Английский империалист-шамычын „Таймс“ руководящий газетышт, тугак французский империалист-шамычын „Тан“ руководящий газетышт, моло английский ден французский буржуазный газета-шамыч нерген уже ойлыманат огыл, пытартыш тылзылаште Советский Союз ваштареш интервенцийым ышташ вишак ӱжыныт. Тидын годым нуно ик могырым, Англия да Франция дене, вес могырым, Советский Союз коклаште нормальный дипломатический отношений манмын существоватлымыжым изишат шотыш налын огытыл. Кызыт кажне „порядочный“ буржуазный государствыште, Английыште Эттли тип, Францийыште Блюм тип „социалист - шамычлан“ ыштыме лакейский гыч еҥ-шамыч нине буржуазный газета - шамыч дене ик сем дене, даже нунымт ончылтен выступатлат, нуно войнам ылыжтыме да тудым умбакыже шарыме шотышто пеш тыршат. Англо-французский империалистический прессын да тудын нине „социалистический“ подголосокшо-шамычын выступатлымаштышт социалистический государствым ненавидитлыше тудо орышо империализмынак йӱкшӧ шокта, кудым ме Советский Союзын существоватлымыжын первый кечылаже гычак палена. Эше 1919 ий 17 апрельыштак английский „Таймс“ возен:

„Ме картыш ончалына гын, ужына: Петроград дек эн сай подступ Балтика улеш да тудын дек эн кӱчык да эн куштылго корно Финляндия гоч кая, тудын границыже Российын столицыже деч иктаж 30 миля тораште велэ улеш. Финляндия—тиде Петроград дек сравоч, а Петроград—тиде Москва дек сравоч“.

Тыгай сумасбродный планышт дене английский ден французский империалист-шамычын тидын мартеат ойырлыдымыштлан иктаж могай доказательство-шамыч кӱлеш ыльыч гын, то Финляндийысе пытартыш событий-шамыч деч вара тиде шотышто кеч могай раш огылымат пытарыме. Соответствующий план-шамыч Англия ден Францийысе антисоветский вий-шамычын усердийышт ситыдымылан огыл да пытартыш моментыште Финляндийын, Швеция ден Норвегийын руководящий кругыштын, пытартыщлан, палэ благоразумийым ончыктымыштланат огыл кӱрлалтыныт. Нине план-шамыч Йошкар Армийын, путыракшым, Карельский перешейкыште пеш чапле успехше-шамычлан кӧра кӱрлалтыныт. **(Сово кырымаш).** Но ме она мондо: пытартыш событий-шамыч мыланна чылаланнат мемнан Йошкар Армийын куатшым да мемнан элын пӱтынь обороныжым умбакыже чакныде пеҥгыдемдаш кӱлеш нерген уэш ушештарышт. **(Рӱжге да кужу жап сово кырымаш).**

Февральын тӱҥалтышыштыже финн-шамыч Финляндийыште войнам чарныме нерген вопросым практический шынденыт ыле. Шведский правительство гоч ме пален налын улына: финляндский правительство войнам пытараш лийме мемнан условийна-шамыч нерген палынеже ыле. Тиде вопросым решитлыме деч ончыч, ме Финляндийын народный правительствыже дек, тиде шотышто тудын шонымашыжым пален налашлан, обратитлалтын улына. Народный правительство вӱр йоктарымашым чарнышашлан да финляндский калыкын положенийжым куштылгемдышашлан лийын войнам чарныме нерген предложенийлан вашеш каяш кӱлеш ыле—манын высказыватлен. Тунам ме условий-шамычым выдвигатлышна, кудым вашкеак финляндский правительство приниматлыш. Мый ешарышаш улам: финн-шамыч дене переговорым тӱҥалмеке арня гыч тугак английский правительство могырым пуйто Финляндийыште войнам пытарышашлан кӧра посредничатлаш лиймым пален налаш желанийым выразитлыме ыле (воштылмаш), но кунам Английыште мемнан полпредна Майский йолташ мемнан, соответствующий предложенийна-шамыч нерген Лондоным информироватлен, кудым варажым Финляндия тӱрысак приниматлен, то английский правительство войнам пытарымашлан да СССР ден Финляндия коклаште мирым восстановитлышашлан полшаш келшен огыл. Туге гынат, СССР ден Финляндия коклаште соглашений вашкеак лийын. Военный действийым чарныме нерген да мирым установитлыме нерген соглашенийын результатше-шамыч 12 мартыште подписатлыме мирный договорышто пуалтыныт. Тидлан лийын, народный правительствын шкенжым шке распуститлыме нерген вопрос шогалын, мом тудо илышыш пуртен.

Мирный договор дене установитлыме условий-шамычым те шинчеда. Тиде договор почеш Финляндийын южный да икмыняр восточный границыже-шамыч вашталтыныт. Пӱтынь Карельский перешеек, Выборг ола дене да Выборгский залив дене пырля, Ладожский ерын пӱтынь западный да северный побережье, Кексгольм да Сортавала дене пырля, Советский Союз дек вонченыт. Кандалакша районышто, кушто Финляндийын границыже Мурманский кӱртньӧ корно дек утларак лишке миен, границым шӱкалме. Советский Союз дек северыште Финляндийлан принадлежатлалтше Средний ден Рыбачий полуостров-шамычын кугу огыл ужашышт, а Финский заливыште известный остров-шамыч группа, Гогланд остров дене пырля, кусненыт. Тиддеч посна, 30 ий сроклан Советский Союз дек, аренда порядок дене, Советский Союзын ий еда 8 миллион финский маркым тӱлымыжӧ дене, Ханко полуостров, тудын воктен улшо остров-шамычге, куснен, кушто Финский заливыш пурымашым агрессий деч оборонятлашлан мемнан военно-морской база ышталтеш. Тиддеч посна, договор Швейцийлан, Норвегийлан да Советский Союзлан сату шупшыкташ йӧным куштылгемда. Тидын денак пырля, мирный договор икте весын ӱмбак кеч могай нападатлымаш деч ваш - ваш воздержатлалтмашым да икте-весылан враждебный улшо коалицийлаште участвоватлыдымашым предусматриватла.

Англо - французский прессыште советско-финляндский договорым да, тиде шотыштак, Карельский перешейкын Советский Союз дек вончымыжым, Финляндийын независимостьшым „пытарымаш“ семын ончыктен пуаш тӧчымаш-шамыч ышталтыныт. Тиде, конечно, дикость да пуста брехня! Финляндия кызытат Венгрия деч ныл гана наре, Швейцария деч кандаш гана утла кугурак территорийым представлятла, Венгрия ден Швейцарийын независимый государство улмыштлан нигӧат ок сомневатлалт гын, Финляндийын независимый да суверенный улмыжлан кузе сомневатлалташ лиеш?

Ту англо-французский прессыштак возеныт: пуйто Советский Союз Финляндийым балтийский гына государствыш савырынеже. Пале, тидат глупость. Тидым ончыктымат сита: СССР, война годым Ледовитый океан дек ушнышо Петсамо районым налмек, тиде районым угыч Финляндийлан добровольно пӧртылтен, тыге тудо Финляндийлан кылмыдыме океанский портым пуаш кӱлеш, манын шотлен. Тыжеч лектеш: ме Финляндийым балтийскийлан велэ огыл, но северный элланат шотлена.

Чынже тӱрлӧ фальшивый антисоветский пропагандылан чот тунемше англо-французский газета-шамычын нине шонен лукмаштышт огыл улеш. Чынже весыште, а именно тыште улеш: Советский Союз, финский армийым шалатен да пӱтынь Финляндийым заниматлаш тичмаш йӧным иметлен гынат, тышке каен огыл да кеч могай моло вес державын ыштымыже семын шкежын военный расходшым возместитлаш нимогай контрибуцийым требоватлен огыл, а шке пожеланийжым минимум дене ограничитлен, Финляндия шотышто великодушийым ончыктен.

Мирный договорын основной смыслже кушто? Тыште: тудо Ленинградын, тугак Мурманскын да Мурманский корнын безопасностьшым кӱлеш семын обеспечиватла. Тиде гана ме ту пожеланий-шамыч дене гына ограничиватлалт кертын онал, кудым ме эртыше ийын шыжым выдвигатлен улына ыле да кудым Финляндийын приниматлымыже война деч кораҥмашым означатла ыле. Мемнан титак дене огыл мемнан боец-шамычын вӱрышт йогымек да Советский Союз шотышто финляндский правительство политикын враждебностьшо мыняр умбаке пурымым мемнан умылен налмекына, ме Ленинградын безопасностьшо нерген вопросым утларак ӱшан основыш шындышаш ыльна да, тиддеч посна, Мурманский кӱртньӧ корнын да западыште мемнан единственный кылмыдыме океанский порт улшо, сандене мемнан внешний торговлылан да вообще Советский Союзын моло эл-шамыч дене кыл кучымашыжлан путырак кугу значенийым иметлыше Мурманскын безопасностьшо нерген вопросым шындышаш ыльна. Ленинградын, Мурманскын да Мурманский кӱртньӧ корнын безопасностьшым обеспечиватлымаш деч моло нимогай цельым ме мирный договорышто шынден онал. Но зато тиде задачым ме ӱшанлын, пеҥгыдын решитлаш кӱлеш манын шотлен улына. Мирный договор Финляндийын государственный независимость принципшым признатлымаш гыч, тудын внешний ден внутренний политикыжын самостоятельностьшым признатлымаш гыч да, тидын денак пырля, Ленинградын безопасностьшым да Советский Союзын северо-западный границыже-шамычын безопасностьыштым обеспечитлымашын кӱлешлыкше гыч лектеш.

Тыге, мемнан шындыме цельыш шуымо, да ме Финляндия дене ыштыме договор дене тичмаш удовлетворенийым выразитлен кертына. (Сово кырымаш).

Тылеч вара Финляндия дене политический ден хозяйственный отношений-шамыч тичмашын восстановитлалтыт. Советский Союз ден Финляндия коклаште нормальный добрососедский отношений развиватлалташ тӱҥалеш манын правительство ӱшанымашым выражатла.

Туге гынат, кызыт гына ыштыме мирный договорым нарушитлаш тӧчымаш ваштареш шижтараш кӱлеш, кудо уже Финляндийын, а тугак Швеция ден Норвегийын южо кругышт могырым нунын

(Мучашыже 4-ше стр).

62

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ВНЕШНИЙ ПОЛИТИКЫЖЕ НЕРГЕН

Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель да Иностранный паша Калык Комиссар В. М. МОЛОТОВ йолташын 1940 ий 29 мартыште ССР Союз Верховный Советын заседанийыштыже ыштыме докладше

(МУЧАШ)

коклаште военно-оборонительный союзым ыштымаш амал дене ыштaлтеш. Исторический пример-шамычлан ссылатлалгын, „элын границыже-шамычым сеҥен налмашке“ Финляндийым ӱжшӧ, да Финляндийын СССР дене ыштыме гай мир „кужу жап существоватлен ок керт“ манын каласыше норвежский стортинг председатель г. Хамброн шукерте огыл ойлымо речьшын светыштыже, тидын да тидын гай выступлений-шамычын светыштышт умылаш велэ огыл, что Финляндийын, Швеция ден Норвегийын „оборонительный союз“ манмым ышташ тӧчымашышт СССР ваштареш виктаралтын да, мутат уке, военный реваншын идеологийже дене ырыктaлт шога. Финляндийын участвоватлымыж дене тыгай военный союзым ыштымаш мирный договорын договариватлалтше сторона-шамычын иктышт-весыштлан враждебный улшо коалицийлаште (союзлаште) участвоватлымашыштым исключатлыше 3-шо статьяжлан противоречитла гына велэ огыл ыле, но советско-финляндский границым пеҥгыдын определитлыше пӱтынь договорлан противоречитла ыле. Тиде договорлан верный лиймаш СССР ваштареш иктаж могай военно-реваншистский союзышто Финляндийын участвоватлымашыже дене совместимый огыл. Тыгай союзышто Швеция ден Норвегийын участвоватлымашыштнине эл-шамычын нунын эртарен шогымо нейтралитет политикышт деч отказатлымаш да у внешний политика деке куснымаш лиеш ыле, кувеч Советский Союз шкенжын соответствующий выводшо-шамычым ыштыде ок керт ыле.

Шке велым правительство шотла: Советский Союзын Швеция да Норвегия дене ӱчашымашан вопрос-шамыч уке да советско-шведский ден советско-норвежский отношений-шамыч дружба основеш вияҥ шогышаш улыт. Пуйто Советский Союз Скандинавийын западный побережьелаштыже остров-шамычым требоватла, пуйто тудо Нарвикым налнеже да тулеч молат манын антисоветский цель дене шаркалыме слух-шамыч—тиде тугай дикость, что тиде опровержениймланат ок нуждатле. Швецийыште Хеглунд да Норвегийыште Транмель гай господа „социалист-шамычын“ нине эл-шамычын Советский Союз дене отношенийыштым локтылаш тыршымашыштым пашазе классын эн осал тушманже-шамычын, иностранный капиталист-шамычын налме да шке калыкыштын интересыже-шамычым предаватлыше-шамычын пашашт семын клеймитлаш кӱлеш.

Финляндия дене мирный договорым ыштымаш Балтийский теҥыз могыр гыч Советский Союзын безопасностьшым обеспечитлыме шотышто эртыше ийыште шындыме задача-шамычым шуктымашым завершитла. Тиде договор ваш полшымаш нерген Эстония дене, Латвия дене да Литва дене ыштыме кум договор дек кӱлешан ешартыш улеш. Вашполшымаш нерген нине договор-шамычым ыштыме деч вара эртыше пелияш опыт основеш, прибалт-шамыч дене договор-шамыч нерген тичмашынак определенный положительный вывод-шамычым ышташ лиеш. Признатлаш кӱлеш, что Советский Союзын Эстония дене, Латвия дене да Литва дене договоржо-шамыч Советский Союзынымат, тугак Эстонийын, Латвийын да Литванымат международный позицийыштым пеҥгыдемдаш полшеныт. Лӱдыктылмашым ончыде, кӱдын дене Советский Союзлан враждебный улшо империалистический круг-шамыч заниматленыт, Эстонийын, Латвийын да Литван государственный независимостьышт да политикыштын самостоятельностьшо нимо деват страдатлен огытыл, а нине эл-шамычын Советский Союз дене озанлык отношенийышт палынак кумдангаш тӱҥалыныт. Эстония, Латвия да Литва дене договор-шамычым шуктен шогымаш удовлетворительно кая да Советский Союз дене нине государство-шамыч коклаште отношений-шамычым умбакыжат саемдашлан предпосылка-шамычым ышта.

•

Пытартыш жапыште иностранный печатьыште Советский Союзын южный граница воктенысе, мутлан, Закавказье воктенысе пошкудо-шамычше дене, а тугак Румыния дене ваш-ваш отношенийже нерген вопрослан поснак кугу вниманий ойыралтын. Доказыватлаш кӱлеш мо, что правительство югыштат мемнан пошкудо-шамыч дене отношений начаремеш манаш нимогай основанийымат ок уж. Чын, кызыт Сирийыште да вообще Лишыл Востокышто генерал Вейганын вуйлатыме дене англо-французский, утларакшым колониальный армий-шамычым ыштымаш дене кугу подозрительный возня каен шога. Советский Союзлан враждебный цель дене нине колониальный да колониальный огыл войска-шамычым кучылташ тӧчымаш шотышто ме бдительный лийшаш улына. Тыгай тӱрлӧ чыла тӧчымаш-шамыч мемнан могырым агрессор-шамыч ваштареш ответный мера-шамычым лукшаш улыт, ты годымак тул дене тыгай модмашын лӱдыкшылыкшӧ СССР-лан враждебный улшо держава-шамычлан да мемнан пошкудына-шамыч кокла гыч СССР ваштареш тиде агрессивный политикын оружийже лийше-шамычлан йӧршынак раш лийшаш. (Сово кырымаш). Турция дене да Иран дене мемнан отношений-шамыч нерген ойлаш гын, то нуно нападатлаш огыл нерген мемнан коклаште улшо договор-шамыч дене да Советский Союзын тышеч лектын шогышо взаимный обязательство-шамычым шукташ неуклонно тыршымашыже дене определятлалтыт. Иран дене мемнан отношенийна озанлык шотышто але кызыт гына советско-иранский торговый договорым ыштымаш дене регулироватлалтын.

Мыйын кӱшнӧ ончыктымо южный пошкудо государство-шамыч гыч мемнан нападатлаш огыл нерген пакт Румыния дене уке. Тиде решитлыдыме ӱчашымашан вопрос, Бессарабия нерген вопрос улмаш дене умылтаралтеш, кудым Румынийын шупшын налмыжым Советский Союз нигунамат признаватлен огыл, хотя Бессарабийым военный йӧн дене пӧртылтымӧ нергенат вопросым нигунамат шынден огыл. Садлан советско-румынский отношенийынат иктаж могай начареммашыжлан нимогай оснований уке. Чын, мемнан кужу жап Румынийыште полномочный представительна уке да тудын обязанностьшым пашаште поверенный шуктен шога. Но тиде шукерте огыл эртышын специфический обстоятельствыже-шамыч дене лийын. Тиде вопросеш касатлаш гын, то 1938 ийыште румынский власть-шамычын тудо жапыште Румынийыште советский полпредын обязанностьшым шуктен шогышо Бутенко шотышто благовидный огыл рольыштым ушештараш вошеш. Пале, тудо тунам полпредство гыч велэ огыл, а Румыний гычшат ала кузе туге йомын да советский правительствылан тиде йоммо нерген нимомат достоверныйым установитлашыже верештын огыл, ты годымак пуйто ме тиде скандально-преступный паша дек румынский власть-шамыч нимогай отношенийымат иметлен огытыл манын ӱшанышаш улына. Ойлыманат огыл, что цивилизованный государствыште да вообще кеч икмыняр благоустроенный элыште, тыгай вещылан вер лийман огыл. Тиддеч вара раш лийшаш, молан Румынийыш советский полпредым назначитлымаш шуйналтын. Туге гынат, шоналташ кӱлеш, что Румыния умыла: тыгай вещь-шамычым чыташ ок лий.

Япония дене мемнан отношенийыште ме известный йӧсылык деч посна огынал, туге гынат южо вопрос-шамычым разрешитлен улына. Тидын нерген кодшо ийын 31 декабрьыште тенийсе ийлан кол кучымо вопрос дене советско-японский соглашенийым заключитлымаш, а тыгак Японийын, тудын шуко жап тӱлыдымӧ, КВЖД-лан пытартыш окса взносым тӱлаш келшымыжат ончыктат. Туге гынат, Япония дене мемнан отношенийлан кугу удовлетворенийым выразитлаш огеш лий. Тыге, советско-монгольский ден японо-манчжурский делегат-шамычын кужу жап переговорышт каен шогеш гынат, кодшо ийын военный конфликт лийме районысо территорийын ужашыштыже границым установитлыме нерген важный вопрос кызыт мартеат решитлалтде кодын. Японский власть-шамыч Японийын КВЖД-лан вноситлыме пытартыш окса взносым нормально кучылтмашлан умбакыжат чаракым ыштен шогат. Японийысе да Манчжурийсе советский орган-шамычын сотрудникышт дек японский власть-шамычын шуко шотышто отношенийышт йӧршеш нормальный огыл. Японийыште, пытартышлан, умылшаш улыт: Советский Союз шке интересше-шамычым нарушатлаш нигузеат огеш допускатле (шуко жап сово кырымаш). Советско-японский отношенийым тыге умылымаште гына тудо удовлетворительно развиватлалт кертеш.

Япония шотыштак, ик, деловой огыл манаш лиеш, вопрос дене кок мутым каласем (залыште весела оживлений). Кодшо кечылаште японский парламентын ик депутатше шке правительствыжлан тыгай вопросым пуэн: „СССР ден Япония коклаште конфликтым, примерлан, Приморьем да моло территорий-шамычым налмаш дене, тӱҥ гычак кузе пытарышаш нерген шоналтыме огеш кӱл мо“. (Пеш чот воштылмаш). Тиде вопросым пушо, советский территорий-шамычым кудо огыт ужалалт (воштылмаш), налмаш ден интересоватлалтше японский депутат, шагал гын, весела айдем. (Воштылмаш, сово кырымаш). Но тудо шкенжын глупый вопросшо-шамыч дене, мыйын шонымаште, шке парламентшын авторитетшым ок нӧлтӧ. (Воштылмаш). Туге гынат, японский парламентыште торгаймаш дене тыге виян увлекатлалтыт гын, тиде парламентын депутатше-шамычлан ала Южный Сахалиным ужалмаш дене заниматлыман. (Воштылмаш, кужу жап сово кырымаш). СССР-ыште налше шамыч лектыт ыле манын, мый ом сомневатлалт. (Воштылмаш, сово кырымаш).

Америкын Соединенный Штатше-шамыч дене мемнан отношенийым налаш гын, то тудо саемын огыл, да поснак СССР ден Финляндия коклаште мирым заключитлыме деч вара чыла смысл деч лишитлалтше, СССР ваштареш ыштыме „моральный эмбарго“ манмым шотлаш огыл гын, пожалуй начарештын огыл. США гыч мемнан сатум конден шогымашна кодшо ий дене таҥастарымаште кугемын. Тудо, американский власть-шамыч чаракым огыт ыштыл ыле гын, эше утларак кугемеш ыле.

Пытартыш вич тылзе жапыште лийше событий-шамычлан лийын чумыр международный обстановка тыгай.

Чыла кӱшнӧ ойлыма гыч коеш, кызытсе международный обстановкышто мемнан внешний политикын тӱҥ задачыже-шамычым кушто ме ужына.

Кӱчыкын каласаш гын, мемнан внешний политикын задачыже-шамыч калык-шамыч коклаште мирым да мемнан элын безопасностьшым обеспечитлымаште лийын шогат. Тыжеч вывод—нейтралитет да Европысо эн кугу держава-шамыч коклаште лийше войнаште участвоватлыдымаш позиций. Тиде позиций мемнан заключитлыме договор-шамыч дене основатлалтыт да тудо Советский Союзын интересыже-шамычлан тӱрыс соответствоватла. Тиде позиций, тидын дене пырля, Европышто войнам шарымашлан да ылыжтымашлан сдерживатлыше влиянийым ыштен шога да садлан тудо мир дек тыршыше да уже война дене лийше у пеш кугу лишений дене орланыше чыла калык-шамычын интересышт верч улеш.

Пытартыш жаплан итогым ыштен, ме мемнан элын безопасностьшым обеспечитлыме пашаште мемнан шагал огыл сеҥымаш-шамычым ыштымынам ужына. Тидыже мемнан тушманна-шамычым ӧрыктара. Ме, шкенан паша ден шкенан вийлан ӱшанен, шкенан внешний политикынам уло последовательность дене неуклонно умбакыжат колтен шогаш тӱҥалына.

(Чумыр залыште рӱжге да шуко жап сово кырымаш. Депутат-шамыч шогалыт).

Отв. редакторын заместительже—
В. М. БОРИСОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР А—311. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.